

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Кафедра Реставрації та експертизи творів мистецтва

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор

з науково-педагогічної роботи

Марина ТОКАР

« 25 » листопада 2025 р.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

До практичних завдань з навчальної дисципліни
«Техніка і технологія творів живопису»

рівень вищої освіти перший(бакалаврський)
перший(бакалаврський) / другий (магістерський) / третій (освітньо-науковий)

галузь знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки

спеціальність В4 Образотворче мистецтво та реставрація

спеціалізація В4.02 Реставрація

освітня програма Реставрація та експертиза творів мистецтва

факультет Образотворче мистецтво

Методичні рекомендації до проведення практичних занять з дисципліни
техніка та технологія творів живопису для здобувачів вищої освіти 1 курсу
першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності В4 Образотворче мистецтво та
реставрація
спеціалізації В4.02 Реставрація ОПП Реставрація та експертиза творів
мистецтва

Розробник: _____ Вячеслав ШУЛІКА
(підпис) (ім'я та прізвище)

Методичні рекомендації розроблені кафедрою реставрації та експертизи
творів мистецтва та затверджені протокол від «1» листопада 2025 року № 7

Завідувач кафедри _____ Вячеслав ШУЛІКА
(підпис) (ім'я та прізвище)

Гарант освітньої програми _____ Наталія АНТОНЕНКОВА
(підпис) (ім'я та прізвище)

Рецензенти:

Вікторія БОГДАНОВА-НАЙДЕНКО, докторка філософії,
завідувачка кафедри ТІМ ХДАДМ _____
(підпис)

Дарина СОКОЛОВА-БЕСЕДІНА, докторка філософії, художниця-
реставраторка ХХМ _____
(підпис)

УЗГОДЖЕНО
Декан факультету ОМ _____ Ольга ІВАЩЕНКО
(підпис) (ім'я та прізвище)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Методичною радою ХДАДМ

Протокол від «25» листопада 2025 року № 25-05

Зміст

Загальні відомості про дисципліни

«Техніка та технологія творі живопису».....	4
Завдання 1 Підготувати дошку для живопису (іконопису).....	5
Завдання 2 Ґрунтування дошки (левкас)	6
Завдання 3 Підготувати підрамників.....	9
Завдання 4 Полотно, підготовка, натягування	14
Завдання 5. Ґрунтування полотна.....	21

Методичні рекомендації з дисципліни «Техніка і технологія творів живопису» складені в допомогу здобувачам 1 курсу виконати практичні завдання з дисципліни. Дисципліна «Техніка та технологія творів живопису» викладається на 1 курсі протягом 2-х семестрів. Перший семестр присвячений основам та ґрунтам в станковому живописі, другий семестр технікам старих майстрів та художнім матеріалам станкового живопису.

Предметом вивчення дисципліни «Техніка і технологія творів живопису» є матеріали живопису станкової картини (темпера, олія), композиції побудови ґрунтів та фарбових шарів творів різних шкіл живопису в історичних ретроспективах.

Зміст практичної дисципліни передбачає виконання практичних завдань:

Модуль 1. Підготовка підрамників та дошки для живопису, натягування полотна на підрамники (3 шт. – 50х40).

Модуль 2. Ґрунтування полотна (ґрунти: клеї-крейдяний, олійний, напів олійний) та дерев'яної дошки (левкас).

Модуль 3. Виконання ескізів натюрморту, виконання картону.

Модуль 4. Виконання натюрмортів – фламандська манери, італійська манера, алла-прима.

Метою викладання практичної дисципліни є: опанування великого спектру художніх матеріалів, їх властивостей, способів приготування, а також технічних прийомів та засобів, характерних для різних художніх епох, шкіл, напрямків та окремих майстрів образотворчого мистецтва.

Завдання практичної дисципліни:

- вивчення здобувачами структурних компонентів побудови картини
- набуття практичних навичок з підготовки основи, ґрунту, колористичного строю палітри, лаку, тощо.
- за період навчання здобувач повинен освоїти найбільш типові системи техніко-технологічного побудування фарбового шару живопису, який склався у олійному та темперному живопису на різних етапах його розвитку.

1 семестр

Практичні завдання:

1. Підготувати 1 дошку для живопису (іконопису)
2. Загрунтувати дошку (левкас)
3. Підготувати підрамники розміром
4. Полотно, підготовка, натягування
- 5 Загрунтувати полотно 3 видами ґрунту: клеї-крейдяний, напів-олійний, емульсійний

Завдання 1

Підготувати дошку для живопису (іконопису)

Завдання не передбачає виконання дошки під ікону (живопис) власними руками здобувача, але здобувач повинен замовити дошку під ікону, яка має відповідні параметри:

А) Порода деревини. В умовах України з придатних порід деревини найбільш розповсюджені – липа, сосна, вільха, груша, ялинка, бук. Не придатними є дуб (за винятком спеціальних сортів), осика, береза.

Б) Розпил стовбура – тангенціальний (в доль волокон стиглої деревини, на відстані від середини стовбуру).

В) Сухість деревини: кімнатно-суха деревина (8—12% вологості), повітряно-суха деревина (12— 18 % вологості).

Г) Заборонено використовувати різні породи деревини в одному щіті.

Д) Шпуги виконують з твердих порід деревини – дуб, бук.

Е) Шпуги не повинні бути встановлені за допомогою клею

Е) Рекомендований розмір – 24х30 см.

Після отримання дошки необхідно її оглянути на предмет дефектів, дрібні широхуватості виправити за допомогою абразивного паперу.

Іл.1 .Приклади іконних дошок з липи (XVIII ст.) та кипарису (XIX ст.) (фото з архіву каф. РЕТМ ХДАДМ).

Завдання 2

Ґрунтування дошки (левкас)

Левкас (грецька leukós) – білий. Термін що позначав ґрунти різного типу для станкового і монументального живопису в Візантії та в країнах візантійської ойкумени, до якої відносились Русь (Україна). З часом термін закріпився саме за ґрунтом під живопис на дерев'яних дошках. Термін «левкас» не використовується в країнах Західної Європи, які не перебували під безпосереднім візантійським впливом.

Рекомендований левкас для виконання завдання.

1. **Армування** основи – нанесення діагональних ліній за допомогою гострого предмету (шило, ніж), для забезпечення гарного зчеплення ґрунту та дошки.

Іл. 2..Приклад армування поверхні дошки

2. **Проклеювання** дошки 10% тваринним клеєм (осетровий клей, кролячий клей, харчовий желатин. Сухий клей залити холодною водою, після набухання клею зварити його на водяній бані до повного розчинення у воді. Не можна доводити клей до кипіння!).

3. **Просушування**. Під час висихання дивиться чи дошка всмоктує клей. Після висихання клею, на поверхні дошки повинна утворитись рівномірна блискуча плівка. Як що дошка всмоктала клей, плівка не рівномірна, треба нанести ще один шар клею.

4. **Паволока** – натуральна тканина що наклеюється на дошку перед ґрунтуванням для запобігання розтріскуванню основи, для кращого зчеплення ґрунту та дерева. В якості паволоки можна використовувати тканину типу канва, технічна марля та ін. головна вимога – натуральна тканина з рідким розташуванням ниток.

а. Треба вирізати шматок тканини більшого розміру ніж дошка (по 1,5 см. з кожного боку).

Б. Для усадки тканини занурити її в окроп, гарно віджати.

в. Дошка проклеюється 7% тваринним клеєм.

г. Паволока занурюється у 7% гарячий тваринний клей, злегка віджимається і накладається на проклеєну дошку. Розрівнювання паволоки виконується руками від центру к краям, необхідно перевірити щоб паволока гарно приставала на всіх ділянках дошки.

6. **Просушка** паволоки до повного висихання.

7. **Побілка** – нанесення рідкого за консистенцією ґрунту. Мета – заповнення ґрунтом простору між нитками паволоки. Побілка складається з 7% тваринного клею, крейди, 1-2% лляної олії. Пропорція 1 частину крейди 2 частини клею. Консистенція рідка. Наноситься один шар побілки пензлем або рукою.

8. **Просушка** побілки

9. **Левкас** складається з 7% тваринного клею, крейди, 1-2% лляної олії. Пропорція 1 частину крейди: 1 частини клею. Консистенція густа.

10. **Важливий момент!** Перед нанесенням левкасу треба ємність з левкасом накрити вологою тканиною та поставити в прохолодне місце.

11. Після того як левкас набуде желеподібної консистенції наносити від 7 до 10 тонких шарів, з попереднім просушуванням кожного шару.

12. **Шліфування**

Слід пам'ятати, що під час ґрунтування можна зменшувати концентрацію клею в ґрунті, але збільшувати неможна. Наслідок – розтріскування та розшарування ґрунту.

Іл.3. Зруйнований левкас через збільшення концентрації клею. (фото з архіву каф. РЕТМ ХДАДМ)

Також левкас може руйнуватись через невідповідність основи.

Іл. 4. Руйнування левкасу через рух волокон дубу. (фото з архіву каф. РЕТМ ХДАДМ)

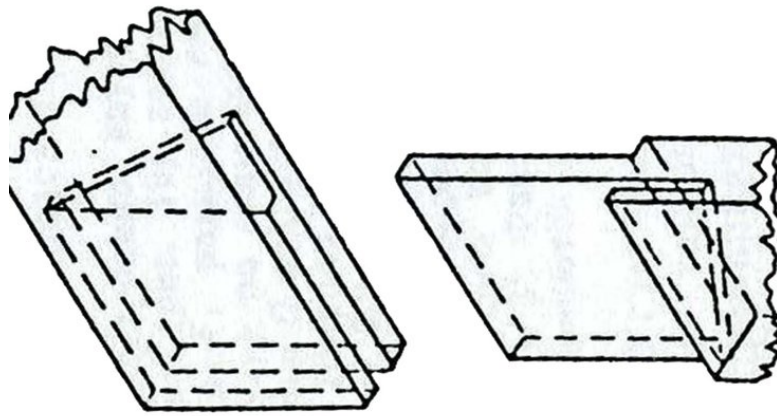
В рамках курсу техніки та технології творів живопису не передбачене виконання робіт на левкасі, але вони передбачені в рамках окремих дисциплін «Копіювання» та «Копіювання темперного живопису». Крім того вміння працювати із левкасом необхідні в рамках дисциплін «Основи реставрації творів живопису», «Реставрація творів живопису».

Завдання 3

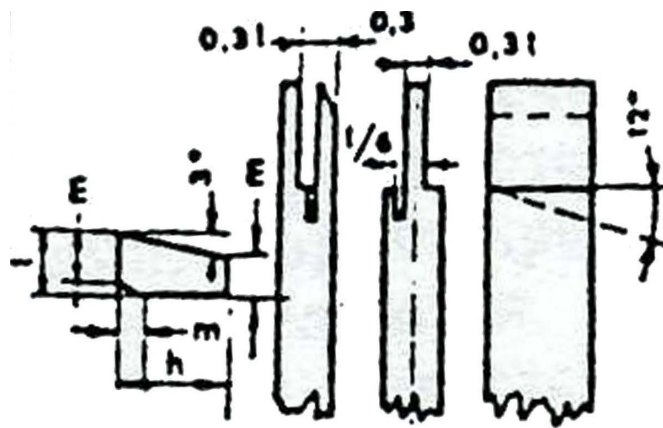
Підготувати 3 підрамника розміром 40х50

Здобувач повинен придбати підрамники або замовити їх в столярній майстерні. Підрамники повинні мати наступні характеристики: розсувна кілкова конструкція, відповідна товщина планок, відповідні матеріали. Під відповідними матеріалами маються на увазі певні типи деревини. Для планок підрамника – липа, сосна; для кілків – дуб, бук, береза.

Підрамник повинен мати технологічні скоси з переднього боку, для того, щоб під час натягування полотна торкалось лише верхнього зовнішнього ребра планки. Ще один скос з тильного боку -зрізаний кут верхнього ребра. Цей скос використовується для загортання та фіксації крайки полотна.

Іл. 5. Шип та вушко підрамника

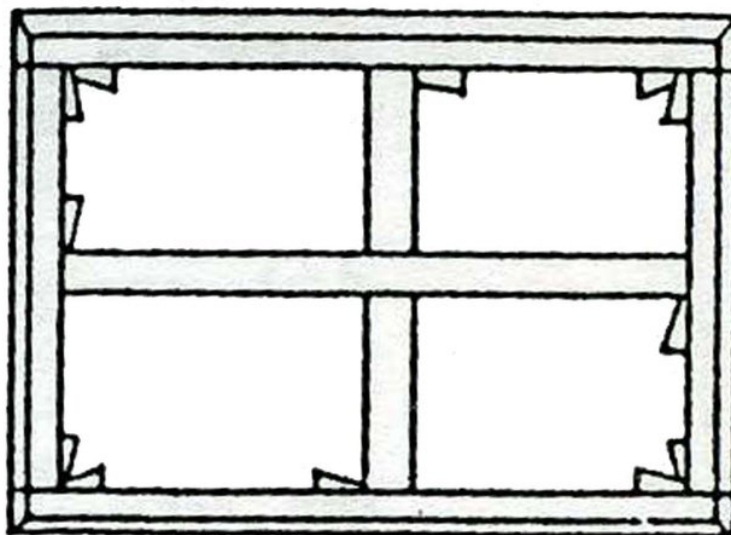

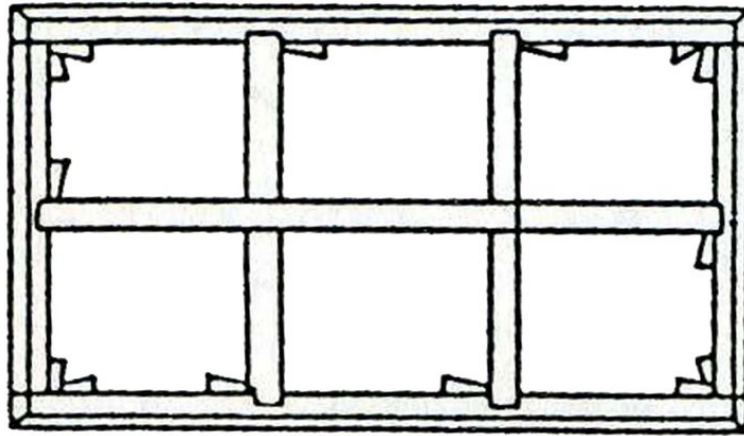
Іл 6. Шип та вушко підрамника

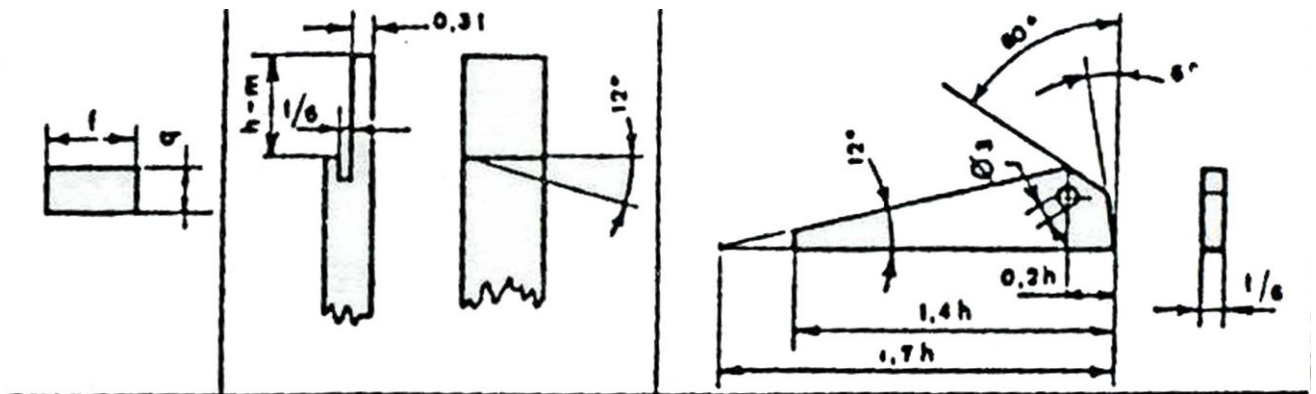
Іл. 7. Натягнуте полотно на підрамник, тильний бік (фото з архіву каф. РЕТМ)

Якщо загальна площа картини більше 1 м², на підрамник ставиться хрестовина, якщо 1,5 м. – подвійна хрестовина.

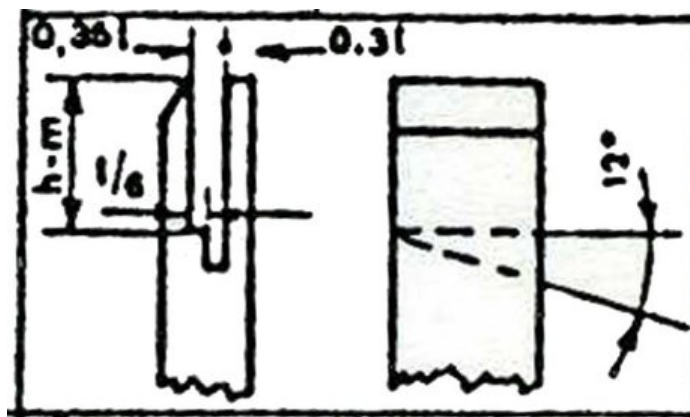

Іл.8. Підрамники з хрестовиною та подвійною хрестовиною.

Іл.9 Хрестовина підрамника
(підрамник менше 120 см^2)

Іл.10. Кілок підрамника

Іл. 11.Хрестовина підрамника (підрамник менше 120 см^2)

Товщина планок підрамника розраховується за наступною схемою:

В см	h	t	m	0,3t	t/6		f	q	0,3t	hm	0,35t	t/6	t/6	1,7h	1,4h	0,2h	0,15h	0,1h
30	45	17	14	5	3	I	36	12	5	31	—	3	3	76	63	9	7	5
40	48	18	15	5	3	I	38	13	5	33	—	3	3	82	67	9	7	5
50	50	19	16	6	3	I	40	13	6	34	—	3	3	85	70	10	8	5
60	52	20	17	6	3	I	42	14	6	35	—	3	3	88	73	10	8	5
70	54	20	17	6	3	I	44	14	6	37	—	3	3	91	75	10	8	5
80	56	21	18	6	3	I	46	15	6	39	—	3	3	95	78	11	8	5
90	58	21	18	6	3	I	48	15	6	40	—	3	3	98	81	12	9	6
100	60	22	18	7	4	I	50	15	7	42	—	4	4	102	84	12	9	6
120	65	23	19	7	4	II	55	17	7	46	8	4	4	110	91	13	10	7
140	68	25	20	8	4	II	58	25	8	48	9	4	4	115	95	13	10	7
160	72	26	22	8	4	II	62	26	8	50	9	4	4	122	100	14	10	7
180	76	28	23	8	5	II	66	28	8	53	10	5	5	130	106	15	11	8
200	80	30	25	9	5	II	70	30	9	55	10	5	5	135	112	16	12	8
225	85	30	25	9	5	II	75	30	9	60	10	5	5	145	118	17	13	8
250	90	32	27	10	6	II	80	32	10	63	11	6	6	153	126	18	13	9
300	100	35	29	10	6	II	90	35	10	71	13	6	6	170	140	20	15	10
350	110	40	33	12	7	II	100	40	12	77	14	7	7	187	154	22	16	11
400	120	42	35	13	7	II	110	42	13	85	15	7	7	194	168	24	18	12
500	140	50	42	15	8	II	125	50	15	98	17	8	8	238	196	28	21	14
600	160	55	45	17	9	II	145	55	17	115	19	9	9	272	224	32	24	16

Де: f – ширина бруску; q – товщина бруку; $0,3t$ – товщина шипа; hm – довжина шипа; $0,35t$ – ширина вушка хрестовини для підрамника II; $t/6$ – ширина гнізда для клину.

Розміри клину: $t/6$ – товщина клину; $1,7h$ – розрахункова довжина клину; $1,4h$ – фактична довжина клину; $0,2h$ та $0,15h$ – положення отвору; $0,1h$ – розмір верхнього скосу. Кут клину - 12° .

Гідрофобізація – обробка поверхні деревини спеціальним захисним розчином (зазвичай на основі натурального або синтетичного воску), що запобігає проникненню вологи в структуру деревини, захищає деревину від біодеструкторів. Гідрофобізація дерев'яних основ для живопису (дошки та підрамники) широко використовувалась за радянськи часи. В країнах Західної Європи (Німеччина, Велика Британія) наприкінці 1970-х років відмовились від гідрофобізації деревини. Причина: порушення природного повітря- та волого обміну, затримка вологи в структурі деревини, якщо волога все ж туди потрапила (повінь, наслідки гасіння пожежі). На сьогодні в Україні немає єдиної думки щодо застосування гідрофобізації.

Перед гідрофобізацією поверхню дошки (підрамника) можна обробити морилкою, для надання деревині вигляду цінних порід. Морилка на основі спиртів має додатково дезінфікуючий ефект.

Гідрофобізуючий розчин складається з воску та розчинника (скипидар, пінен, уайт-спіріт) із розрахунку 1:4. Необхідно дрібно порізати віск, залити розчинником на декілька годин, нагріти на водяній бані до повного розчинення воску. **Забороного готувати розчин на відкритому вогні !**

Порядок роботи. Розчин наноситься на поверхню деревини ватно-марлевым тампоном, круговими рухами. Для кращого всмоктування розчину в деревину, поверхню пропрасувати електропраскою через кальку або тефлонову плівку. Температура праски 60°C. Залишки розчину зняти м'якою тканиною.

Завдання 4

Полотно, підготовка, натягування

Для виконання завдання пропонується використання лляного полотна середньої зернистості, але допускається й пенькове, джутове та бавовняне полотно. Головною вимогою до полотна є його 100% натуральність. За бажанням здобувача для кожного з 3-х підрамників можна використати різних типи полотна. При виборі полотна пам'ятайте правило: чим живопис більш пастозний тим щільнішим та товстіше повинно бути полотно.

Після обрання типу полотна необхідно його розрізати на шмати відповідного розміру для натягування на підрамник. Треба пам'ятати, що відрізаний шмат полотна повинен бути більше на 5 см. з кожного боку. Це необхідно для крайок полотна, які будуть загинатися на торці підрамника. Цей стандарт використовується в музейній реставрації, під час реставрації старих крайок картин. Для картин не великих розмірів можна використовувати більш вузькі крайки, відповідно до ширини планки підрамника. Ширину крайки можна розрахувати за такою формулою – ширина планки підрамника +1,5 см. Додаткові 1,5 см. складуються в двоє та загортається на тильний бік підрамника в

спеціальний скос. Мета такого завороту полотна – запобігти висипання ниток з полотна.

Перед натягуванням полотна треба занурити в окроп, щоб воно сіло, потім висушити та пропрасувати. Вологе полотно натягувати не бажано, бо після висихання воно може значно провиснути. Прасування полотна бажане, бо після висихання на полотні іноді залишаються зморшки (особливо джутові та бавовняні тканини), які можуть залишитись і після натягування та ґрунтування. Зморшки знижують естетичний вигляд картини. Прання полотна є обов'язковою операцією, бо неправе полотно через різні чинники може дати усадку в той момент, коли картина вже написана, це може викликати деформації та розриви полотна.

Натягування полотна на підрамник. Існує декілька способів натягування, які можна використовувати. Для всіх способів однаковими є перші етапи.

1. Зібрати розсувний підрамник та встановити всі кути підрамника 90° . Для цього можна використовувати металевий кутник, або звичайну мотузку, якою треба перевірити діагоналі підрамника. Якщо діагоналі співпадають за розміром – є кути 90° . Як що співпадіння немає необхідно трошки посунути планки поки діагоналі не співпадуть за розміром. Після співпадіння діагоналів необхідно зафіксувати підрамник цвяхами, які вбиваються з тильного боку підрамника в місця з'єднання планок. В кожне місце з'єднання вбивається по 2 цвяха. **Ці цвяхи видаляються після натягування полотна!**

Іл.12. Кутник

2. Полотно рівномірно розрівнюється під підрамником для того щоб візуально визначити однаковість крайок полотна зі всіх боків.

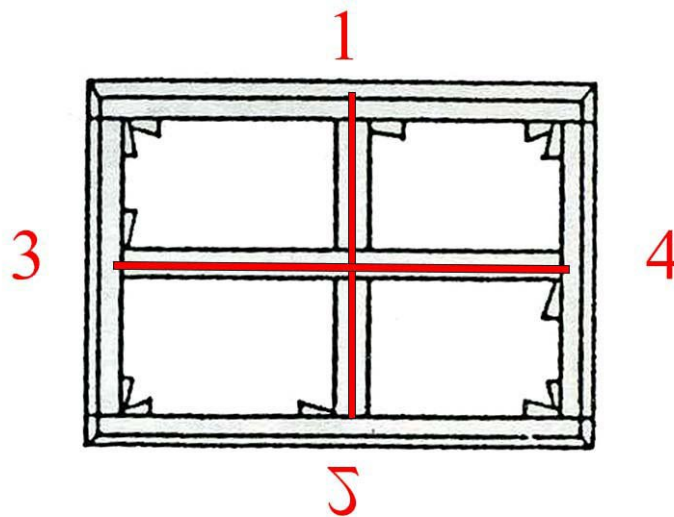
3. Полотно фіксується по кутам з кожного боку полотна. Цвях забивається не до кінця. На останніх етапах натягування ці цвяхи видаляються.

4. Натягування полотна виконується за цвяхи «текс» (тригранні цвяхи із голкою на кінці), під капелюшок цвяха підкладається картонна або шкіряна підкладка. Підкладка необхідна для збільшення розміру капелюшка і як захист полотна від іржі, що з часом може утворитись на цвяху. Як що необхідно видалити цвях, через підкладку це зручніше робити.

Іл.13. Цвяхи «ТЕКС» (пробка від напою подана для масштабу)

5. Натягування полотна починається із центру планок, які мають більший розмір. Полотно фіксується трьома цвяхами (забиваються в формі трикутника) спочатку в центрі 1 довгої планки, далі в центрі 2 довгої планки. Під час фіксації полотна треба здійснити сильний натяг тканини, слідкувати, щоб нитки полотна були паралельні планкам підрамника. Потім так само закріплюються полотна в центрі планок меншого розміру. В результаті полотна сильно натягнуто по центру підрамника. Для запобігання перекосу тканини, коли здобувач в перше самотійно виконує завдання, рекомендується центральні нитки (горизонталь та вертикаль) відрізу тканини позначити кольором (кольоровий олівець), під час натягування слідкувати щоб кольоровий хрест на полотні не деформувався.

Іл. 14. Фіксація центру полотна

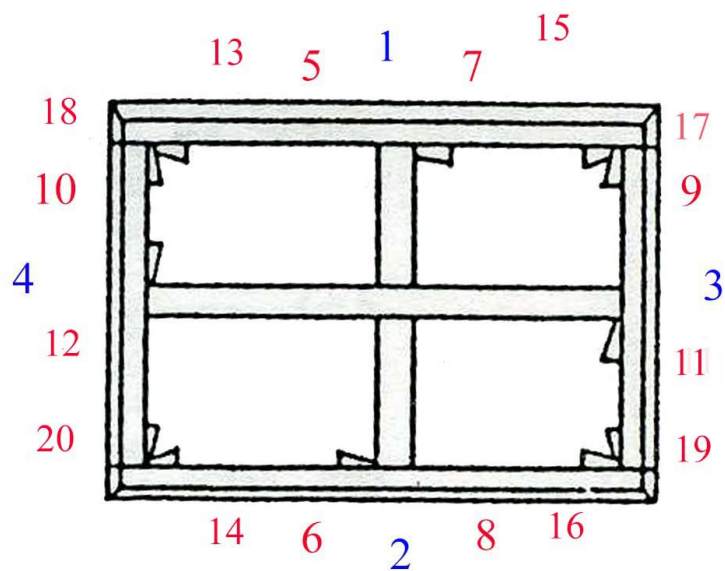
Для необхідного рівня натягування полотна треба користуватись спеціальними щипцями.

Іл. 15. Щипці для натягування полотна

6. Далі можна використовувати різні методи натягування:

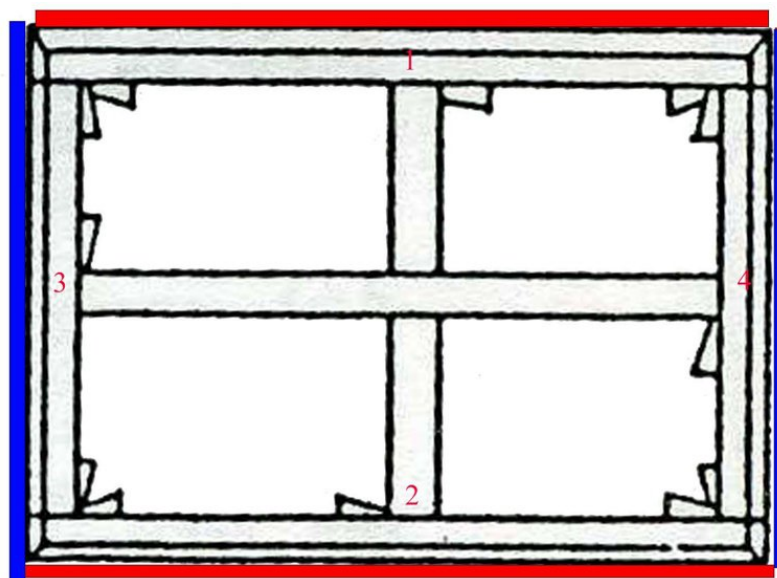
А) **Метод «чергування цвяхів».** Від центру в боки вбиваються: цвях 1 в планку 1, цвях 2 в планку 2, навпроти 1 цвяха. Під час натягування треба постійно перегортати підрамник. Одночасно відбувається натяг полотна на всі 4 планки підрамника. Рух відбувається від центру к краям.

Іл.16. Схема руху цвяхів

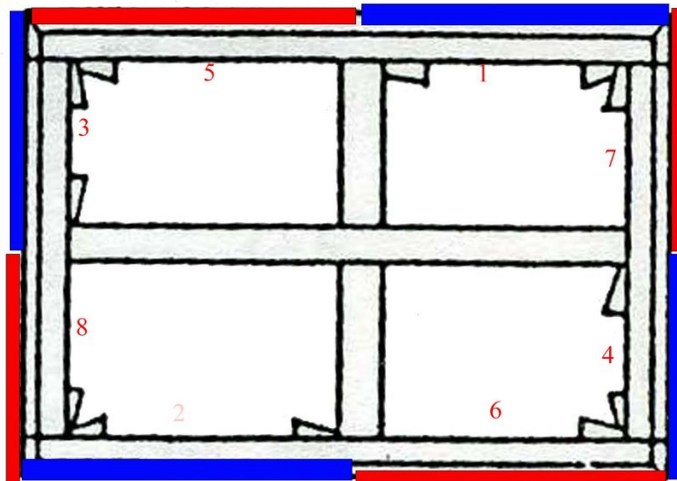
Такий спосіб натягування дозволяє запобігти перекосу полотна, рекомендується для перших спроб натягування полотна.

Б) **Метод натягування «по сторонам».** Відбувається фіксація цвяхами великої сторони підрамника, потім сторони навпроти із застосуванням сильного натягу. Потім таж сама операція здійснюється із меншими сторонами.

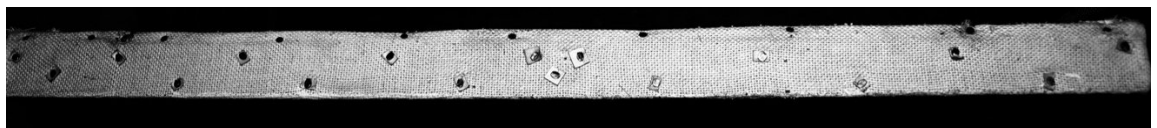
Іл. 17.Схема натягування

В) Метод натягування «пів сторони» (розповсюджений в перший половині XX ст.). Відбувається фіксація цвяхами половини великої сторони підрамника, потім половини сторони навпроти по діагоналі. Потім та ж сама операція здійснюється із меншими сторонами, потім знов повертаємось до великих сторін та закріплюємо інші діагоналі, потім знову до маленьких.

Іл.18. Схема натягування

Під час натягування полотна (всі перелічені методи) цвяхи забиваються в шаховому порядку (або змійкою) для запобігання розтріскуванню планки підрамника. Відстань між цвяхами до 3 см.

Іл. 19. Схема розташування цвяхів.

7. Для запобігання висипання ниток з полотна в процесі побутування твору, крайка полотна складається вдвоє, загортається на тильний бік підрамника в спеціальний скос для крайки. Фіксація відбувається дротовими маленькими цвяхами в ряд (ряд цвяхів зверху на іл. 19).

8. Кути полотна загортаються у вигляді кишені. В верхній частині – в боки, в нижній частині в низ.

Іл.20. Приклад загортання кутів полотна. Робота здобувачів.

Іл.21. Приклад загортання кутів полотна. Робота здобувачів.

9. Після закінчення натягу полотна необхідно виїняти додаткові цвяхи з тильної сторони та з торців підрамника.

10. Встановити кілочки. Під час натягу кілочки не використовуються. Їх використовують в процесі побутування картини, як що виникло стабільне провисання полотна . Для запобігання втрати кілочків, їх фіксують за допомогою шнура, цвяхів або іншим способом (іл.4).

Завдання 5. Ґрунтування полотна.

Ґрунт для живопису зазвичай складається з кількох шарів: проклейка (ізоляційний шар, що запобігає потраплянню олії до полотна), власне ґрунт (зв'язок фарб із основою, іноді фактура, як що кольоровий – середній кольоровий тон картини), імприматура (середній кольоровий тон картини). Імприматура не є обов'язковим шаром для усіх типів ґрунтів.

1. **Проклейка** однакова для всіх типів ґрунтів. Рекомендується 5% розчин тваринного клею (харчовий желатин, кролячий, риб'ячий клей) у воді. Сухий клей необхідно залити **прохолодною (!!!)** дистильованою або кип'яченою водою, дати набухнути. Після набухання зварити на водяній бані. Заборонено доводити клей до кипіння (так само як і заморожувати). Високі та низькі температури значно знижують адгезивні властивості клею.

Після приготування клею необхідно його охолодити до початку желатинизації, коли клей ще рухомий, але набув певної густоти. В такому стані треба його нанести на всі 3 полотна. Клей наноситься шпателем, флейцом, щіткою. Заборонено наносити клей на полотно долонею руки. Що може призвести до розігріву клею і просочування його на зворотній бік. Після висихання шару проклейки, за необхідністю, поверхню полотна можна відшліфувати абразивним папером. Проклейка вважається вдалою як що: клей не перейшов на зворотній бік, заповнена порожнина між нитками, поверхні полотна має рівномірний блиск.

2. **Друга проклейка** наноситься так само, але до неї треба додати пластифікатор та за можливості антисептик (наявність антисептику не впливає на якість ґрунту, але запобігає його руйнуванню під впливом біодиструкторів).

В якості **пластифікатора** рекомендується:

А) рослина олія (оліфа) що висихає (лляна, конопляна, горіхова) 1-2%;

Б) мед – 1:1 до маси сухого клею (в країнах Західної Європи використання меду в якості пластифікатора заборонене через його гігроскопічність. В Україні не має єдиного ставлення що до використання меду, традиційно використовується із першої половини XIX ст.).

В) гліцерин – 25 мл.:1 л. клею. Надає клею високу еластичність, але, як спирт швидко випаровується з клею.

В якості **антисептика** рекомендується: катамін АБ, катапін бактерицидний або Priventol ON Extra (Kremer). Антисептик додається до клею в кількості 1-2%.

Висохлий шар другої проклейки не шліфується.

3. **Грунт клеї-крейдяний:** 5% тваринний клей, пластифікатор, антисептик, дрібна просіяна крейда. В розігрітий клей, що залишився від 2 проклейки додати крейду із розрахунку 2:1. Крейду додавати невеликими порціями ретельно перемішувати. Дуже важливо, щоб грунт мав рідку консистенцію, покривав полотно тонким рівномірним шаром. Як що грунт буде занадто густим є вірогідність прожухання фарб або розтріскування. Якщо грунт покладений тонким шаром, він не забиває фактуру полотна, можна розраховувати на його гарну якість, що гарантує гарне збереження живопису, зручність під час виконання живописних робіт. Небажано додавати до грунту цинквейс, як матеріал що схильний до розтріскування.

Клеї-крейдяний грунт наноситься в 2 шари. Перший шар можна шліфувати. Клеї-крейдяний грунт можна використовувати відразу після його повного просихання.

4. **Грунт напіволійний** – клеї-крейдяний (або емульсійний) грунт із олійною імприматурою. Рекомендується використання 2 шарів клеї-крейдяного грунту тієї ж самої рецептури, що й попередньому випадку. Після просихання грунту нанести 1 чи 2 шари олійної імприматури. Колір імприматури може бути підібраний під середній тон майбутньої картини. Універсальним кольором імприматури можна вважати умбру натуральну (чи за потребою палену), яка має приємний колір та швидко висихає через вміст в її складі мангану (марганцю). В деяких випадках використовують імприматури й білого кольору.

В окремому посуді треба приготувати колір майбутньої імприматури. Для цього можна використовувати як сухі пігменти так й олійні фарби в тубах.

В якості розчинника використовується дамарний лак + пінен (скипидар) 1:1. Завдяки кількості розчинника регулюється насиченість кольору імприматури. Імприматура наноситься на полотно в горизонтальному стані, широким пензлем.

Після висихання імприматури рекомендується витримати полотно протягом 2-х тижнів.

5. Грунт емульсійний – готується в декілька етапів:

А) Приготування клею: Вода 300 мл. + сухий тваринний клей 15 г. Сухий клей залити холодною водою, дати набухнути, зварити на водяній бані (не доводячи до закипання). Остудити.

Б) Додати до клею: оліфа або олія лляна 15 мл. та жовток куриного яйця 1 шт. Гарно перемішати.

В) Додати 100 г крейди. Так саме як і з клеї-крейдяним грунтом, крейду додавати невеликими порціями. Грунт має бути рідким, утворювати тонку плівку, зберігати фактуру полотна.

Емульсійний грунт наноситься в 2 шари, перший шар за необхідністю можна шліфувати.

Література

1. Бідзіля В. О. Біоциди в реставраційній практиці. Київ: Національний науково-дослідний центр України, 2003. 64 с.
2. Жердзіцький В. Живопис. Техніка та технологія. Харків: Колорит, 2006. 327 с.
3. Лоханько В.Є. Художні матеріали і техніка живопису. Харків: Мистецтво, 1938. 187 с.
4. Лоханько Ф.П., Флорова Т.І. Художні Матеріали: Техніка Живопису. Київ: Держ. видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР, 1960. 142 с.
5. Проблеми збереження, консервації і реставрації музейних пам'яток історії та культури: Спецвипуск. Проблеми біопошкодження пам'яток історії та культури /Кол. авторів, кер. Т.О. Кондратюк. Київ: ІПК ПК, 1998. 172 с.
6. Сланський Б. Техніка живопису та реставрації. Київ: Мистецтво, 2009. 304 с.
7. Скоп Л. Українське церковне малярство у Галичині: техніка та технологія XV-XVIII ст. Львів: Коло, 2013. 192 с.
8. Losos L. Die Technik der Malerei. Praha: Artia Verlag, 1988. 191 p.